

■ Του ΧΑΡΗ ΣΤΡΑΤΙΔΑΚΗ*

Αναδιφώντας το χθες (106)

Στα χρόνια που η σαπυνοποιία κρατούσε όρθια την οικονομία του Ρεθύμνου

Αύριο Κυριακή 23 Ιουλίου στο Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Ρεθύμνου πραγματοποιούμε μια «διαφορετική» Ημερίδα. Μ' αυτήν, ως ιστορικό ίδρυμα που είναι, ξανοίγεται στον τομέα της οικονομικής ιστορίας, καθώς επίσης και στον παράλληλο της «βιομηχανικής αρχαιολογίας».

Η Ημερίδα «Σελίδες από την ιστορία της ρεθεμνιώτικης σαπυνοποιίας» περιλαμβάνει στις πρωινές εργασίες της (ώρα έναρξης 10.00 π.μ.) δύο εργαστήρια. Στο πρώτο από αυτά, το **Λαογραφικό Εργαστήριο** του Β' Κέντρου Προστασίας Ηλικιωμένων Ρεθύμνου θα παρουσιάσει το σύνολο της διαδικασίας παρασκευής σαπυνοπυίου με την θερμή μέθοδο (ψητό, βραστό).

Στο δεύτερο εργαστήριο ο **Γιάννης Παπιμούτογλου**, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Μουσείου, θα παρουσιάσει τη διαδικασία παρασκευής σαπυνοπυίου με την ψυχρή μέθοδο. Ο γνωστός σε όλους μας επί σειρά δεκαετιών Διευθυντής της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης είναι μερακλής όχι μόνο στα γράμματα αλλά και στις ιδιοκατασκευές.

Το τρίτο εργαστήριο, το οποίο προγραμματίζαμε αλλά τελικά δεν θα πραγματοποιήσουμε, ήταν προφορική ιστορία. Σ' αυτό θα υποβάλαμε τις ερωτήσεις μας σ' έναν από τους τελευταίους εν ζωή σαπυνοποιούς του Ρεθύμνου, τον **Μιχάλη Παρασκευά**, και θα είχαμε την ευκαιρία να λύσουμε τις σχετικές με το θέμα απορίες μας. Δυστυχώς όμως ο κύριος Μιχάλης εισήχθη προημερών στο Νοσοκομείο, οπότε του ευχόμαστε καλή ανάρρωση και ελπίζουμε να τον έχουμε κοντά μας σε μια επόμενη εκδήλωση.

Το απόγευμα, στις 7.00 μ.μ., με αφιετρία του Μουσείου και ξεναγό τον υποφαινόμενο, θα κάνουμε μια ωριαία **περιήγηση στα απομεινάρια των σαπυνοπιών του Ρεθύμνου**. Θα γνωρίσουμε τα κτήρια της γύρω από το Μουσείο περιοχής στα οποία λειτουργήσαν σαπυνοπιάρια κατά τους δύο τελευταίους αιώνες, όπως του Σκορδίλη, Πίσσα-Παλιεράκη, Καζάκ Αλή, Λυμπερή, Σταγάκη, Παπαδάκη κ.ά.

Θα ακολουθήσουν στις 8.00 μ.μ., στον αύλειο χώρο του Μουσείου, τέσσερις εισηγήσεις. Αρχικά, η Πρόεδρος **Φαλή Γ. Βογιατζάκη** θα μας καλωσορίσει και θα μιλήσει με θέμα «Τα εργαλεία και οι σφραγίδες του Π. Παρασκευά στις Συλλογές του Μουσείου».

Ο συντάκτης της στήλης, στη συνέχεια, ο οποίος διατελεί και Γραμματέας του Διοικητικού Συμβουλίου του Μουσείου, θα αναπτύξει το θέμα «Η βιομηχανική κληρονομιά του Ρεθύμνου και η ανάγκη διάσωσης των ιστορικών της τεκμηρίων», με παράλληλη προβολή διαφανειών. Το θέμα αυτό ελπίζει να καταφέρει να αναπτύξει και σε κάποια από τις προσεχείς «Αναδιφύσεις».

Τη συνεισφορά του στην Ημερίδα θα καταθέσει στη συνέχεια ο αρχιτέκτονας, πρώην βουλευτής και υπουργός **Νίκος Σηφουνάκης**, αναπτύσσοντας το θέμα «Η διάσωση και οι νέες χρήσεις των Μνημειακών Κτηριακών Συγκροτημάτων της Βιομηχανικής Ελαιουργίας και Σαπυνοποιίας στη Λέσβο την δεκαετία του 1980». Ο ομιλητής υπήρξε ο καταλύτης της προσπάθειας διατήρησης των κτηρίων βιομηχανικής ελαιουργίας και σαπυνοποιίας στη Λέσβο.

Εν είδει παρέμβασης, θα γίνει η προβολή μιας σύντομης διαφημιστικής ταινίας του ονομαστού μέχρι σήμερα σαπυνοποιείου της οικογένειας Ορφανουδάκη. Η ταινία αυτή προβαλλόταν στις οθόνες των ρεθεμνιώτικων κινηματογράφων.

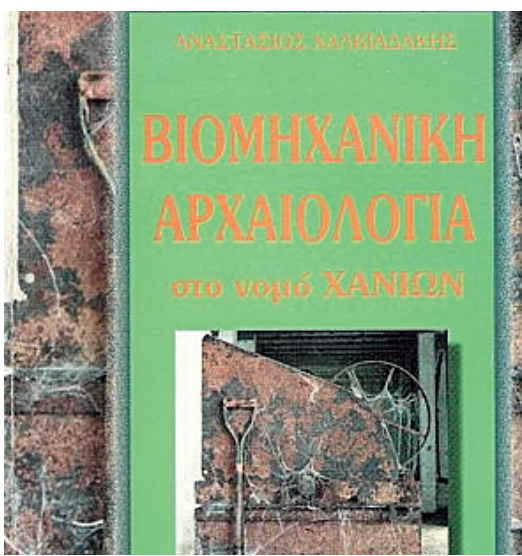

Ήταν η εποχή που μετά την μεταπολεμική έξαρση της ρεθεμνιώτικης σαπυνοποιίας (1960: παραγωγή 3.365 τόνοι!), η εισαγωγή των απορρυπαντικών επέφερε το σταδιακό σβήσιμο της. Ενα από τα σαπυνοποιεία (Πίσσα-Παλιεράκη), προσπάθησε να μπει στην αγορά αυτή, με το γνωστό στους παλιότερους «ΠΙΣΣΑΝ», χωρίς όμως αποτέλεσμα. Πώς, πραγματικά, θα μπορούσε ένα προϊόν, που είχε το εξαρχη μειονέκτημα της παραγωγής σε μια μικρή επαρχιακή-νησιωτική πόλη, να μπορούσε να συναγωνιστεί έναν βιομηχανικό κολοσσό, σαν αυτό που παρήγαγε το ROL που είχε κατακλύσει την αγορά με προσφορές, από πλαστικά παιχνιδάκια μέχρι την σειρά παιδικών βιβλίων «Ήμουν και εγώ εκεί»;

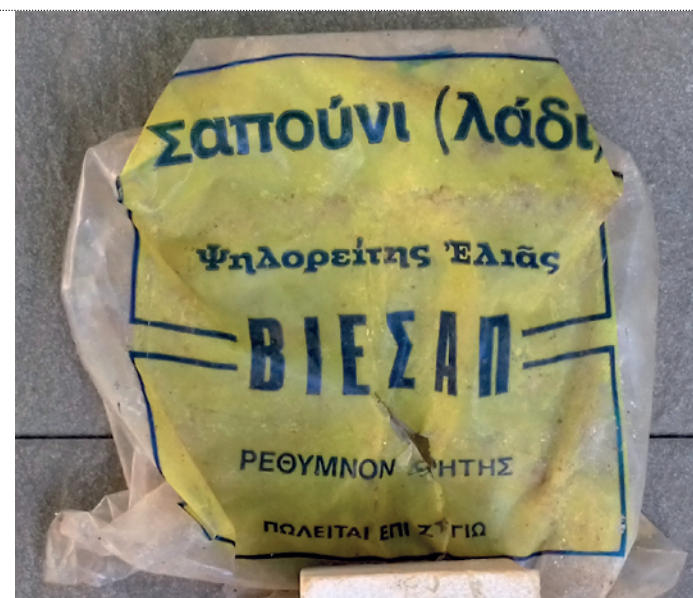
Τα ενδιάμεσα των εισηγήσεων θα καλύψει με αναγνώσεις κειμένων που αναφέρονται στη σαπυνοποιία η **Κατερίνα Τσακάλη**, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Μουσείου. Πρόκειται για τρία εξαιρετικά κείμενα που επέλεξε η ίδια, από τα σχετικά με το θέμα βιβλία του Βασίλη Κρεμμυδά και της Ευρυδικής Σιφναίου.

Είναι η πρώτη φορά που γίνεται Ημερίδα με τέτοιο θέμα στην πόλη μας, με καθυστέρηση -δυστυχώς- δύο τουλάχιστον δεκαετιών. Η καθυστέρηση αυτή έχει οδηγήσει στην εξαφάνιση των τεκμηρίων της βιομηχανικής ιστορίας της πόλης, σε αντίθεση με τις γειτονικές μας Χανιά και Ηράκλειο, όπου και σχετικές μελέτες έχουν γίνει, και βιβλία έχουν εκδοθεί και κάποιοι χώροι έχουν διασωθεί, με τις απαραίτητες μετατροπές.

Θα ήταν λοιπόν ευχής έργο αν κάποια εργαλεία και βιομηχανικά προϊόντα, που είναι πιθανόν να διαφυλάσσονται σε σπίτια του Ρεθύμνου, προσφέρονταν για να εμπλουτίσουν τις συλλογές του Μουσείου, «ανασταίνοντας» έτσι μια εποχή όχι πολύ μακρινή, αλλά εξόχως παραγωγική, τόσο στον πρωτογενή όσο και στον δευτερογενή τομέα.

Πρόταση ανάγνωσης.

Η σημερινή πρόταση ανάγνωσης περιλαμβάνει δύο βιβλία. Το πρώτο, του Παναγιώτη Παρασκευά, εκπληττει με το βάθος της έρευνας που διεξήγαγε ο συγγραφέας του, για ένα θέμα άγνωστο και «αδιόφορο», μέχρι τουλάχιστον το έτος 2003. Το δεύτερο, του Νίκου Σηφουνάκη, επίσης εκπληττει, με τη διαπίστωση εκείνου του πόσο πολύ μπορεί να αλλάξει η μοίρα κάποιων μνημείων, όταν βρεθεί ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση, ο οποίος να τα εκτιμήσει και να δρομολογήσει γι' αυτά μια νέα πορεία.

